

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / M. te Velde

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN **637**

M. te Velde

Echtscheiding midden
in de gemeente

MEDITATIEF **642**

J. Hagg

Hemelvaartsdag:
verheug je op wat komt!

WANDELEN MET GOD **643**

C.J. de Ruijter

Boven en beneden

ACHTERGRONDEN **645**

G. Gunnink

De doop met de
Heilige Geest 2

SAMENLEVING **648**

G. Glas

Schroom

SYNODE-IMPRESSIES **650**

Peter H. van der Laan

'Waar zijn jullie mee

en verder...

Kleintje / Nieuw uitgekomen
Moegelezen / Uit de kerken

ECHTSCHIEDING MIDDEN IN DE GEMEENTE

Echtscheiding. Het komt vóór in de gemeente van Christus. Niet *af en toe*, maar *de laatste jaren heel regelmatig*. Het is *iets ergs*. Maar het is *in de kerk bepaald geen randverschijnsel*

*Hoe ga je daar als gemeente mee om? Hoe geven wij het droevig gebeuren van een **stukbrekend huwelijk een plaats in de gesprekken en gebeden in onze gemeente?***

Verschil

Geen d e l e echtscheiding is ge-
lijk. Ieder echtpaar heeft z'n eigen
verhaal. Ze zijn bijna altijd samen
knielend en biddend ten overstaan
van God en zijn heilige gemeente
hun huwelijk begonnen. Ze hebben
elkaar trouw beloofd 'totdat de
dood u zal scheiden'. Hoe zonnig
en feestelijk was het begin! Maar
daarna is er ergens iets mis gegaan.
Soms is het een kwestie van moei-
lijke karakters, *waarbij* menigeen
tevorens al problemen zag d o -
men. Vaak zijn ook de liefde en de

trouw na verloop van jaren 'ge-
woon' verbleekt. Soms heeft men
zich echt wel ingespannen om de
scheuren in het huwelijk te helen
en elkaar vast te houden. In andere
gevallen loopt het huwelijk, haast
zander dat je het zag aankomen,
van de ene op de andere dag op de
klippen.

Er is ook bij een gestrand huwelijk
allerlei verschil in schuld. Vaak is
de breuk in hoofdzaak te wijten
aan een van beide partners die op
een andere man of vrouw verliefd
is geworden. Er mag ved en er kan
veel in onze maatschappij. De be-

geerte wordt veel geprikkeld. Van een beetje geflirtkomt het tot intimiteiten. En van éénmaal overspel komt het tot een **vaste** verhouding. De ene zonde brengt de andere voort. Een huwelijk van jaren valt in scherven omdat één van beide in een **strik van hoererij** gevangen zit. **Maar** soms is er ook helemaal geen derde in het spel. Soms is er duidelijk veel schuld aan beide kanten. Heeft **men** elkaar niet liefdevol verdragen, **maar** geïrriteerd en getergd en tenslotte **weggestoten**. Beider schuld.

In dit artikel **kan** ik niet steeds al die verschillende situaties onderscheiden en verdisconteren. Ik probeer hoofdlijnen te trekken op dit

punt: hoe reageren wij als christelijke gemeente, **wanneer** onder ons twee mensen gaan scheiden? Ik laat de oefening van de tucht daarbij buiten kschouwing en concentreer **me** op enkele **andere** aspecten.'

Eerstelijns zorg

Je hoort **van iemand**: 'Henk en Jeanine P. zijn uit elkaar! **Hun** huwelijk is volledig kapot!' **Vaak** slaat het in als een bom. Soms zag je het al aankomen. Maar als je zoiets hoort, heb je dan als broeders en **zusters** van de gemeente een taak? Wat kun je eigenlijk nog doen? De relatie tussen man en vrouw is heel **persoonlijk**. Wie zou zich daar mee durven bemoeien?

Ik ga nu **even** niet in op de pastorale taak van wijkpredikant, **wijkouderlingen** en kerkenraad. Ik richt me speciaal op de **betrokkenheid** van de 'gewone' gemeenteleden en de gemeente als geheel.

Veel kerkleden voelen zich ongemakkelijk bij **anderimans** huwelijksproblemen **en** lopen met een boog **om** de betrokken mensen heen.

Toch hebben we als gemeente een stuk verantwoordelijkheid **voor** elkaar, juist **als** het er om spant **in** het leven van onze medebroeders en -zusters. Juist in zulke moeilijke dingen als een stukbrekend huwelijk moet je oog voor elkaar hebben. En hart **voor** elkaar!

Het voornaamste wat je dan kunt doen is: bidden. De eerstelijns zorg in de kerk is: het gebed voor **elkaar**. Elkaars nood smekend neerleggen **voor de machtige God**. Zodra je merkt dat ergens in je omgeving een huwelijk bezig is **stuk** te scheuren, geef het dan een plaats in je gebed! 'Here, **alstublieft**, laten ze **elkaar** toch terugvinden in geloof en **zelfverloochening** en **kke-ring**! Kyrië eleison. Heer, ontferm U.'

Wordt dit gebed niet al te vaak door ons verzuimd? Maar we kennen de Here toch als een **Hoorder**

van de gebeden? Hij wil gebeden **zijn**, ook om huwelijks-herstel.

Voor veel gemeenteleden zal het in deze fase beperkt blijven tot voorbede. Alleen de familieleden en vrienden die er het dichtst bij staan kunnen (en **moeten**!) méér doen. Je kent elkaar **goed**. Je bent **met** elkaar opgetrokken, soms al vele jaren. Dan **kun** je het huwelijk van je vrienden, van je won of **van** je **zus** niet zomaar **stuk** laten gaan.

Moeilijk om er met ze **over** te praten? Vast wel! Maar je moet het toch maar doen. Niet om ze de wacht eens goed aan te **zeggen**. **Ook** niet zo, dat je onmiddellijk de één **veroordeelt** en de ander schoon praat. Maar in alle wijsheid. En altijd vanuit het evangelie.

Je **zou** bijvoorbeeld **vóór zo'n** ge spreuk voor jezelf het huwelijksformulier eens kunnen doorlezen. Het **komt** er immers op aan, dat je met de mensen spreekt op het goede niveau en in de goede toon. Geestelijk, met diepgang, je baserend op het Woord van God. **Vermanen** **waar** vermaan nodig is. Bemoedigen waar de Here zelf bemoediging meegeeft.

Zodra in een huwelijk een **breuk** zichtbaar wordt, is er dus al een eerstelijns taak voor diegenen in de gemeente die weten wat er aan de **hand is**. **Wat er gebeurt in dat ene huwelijk, gebeurt in het midden van de gemeente**. Daarom zullen we als **broeders en zusters niet doen** alsof we van niets weten en alsof we bij de **puinhopen** van een huwelijk niets kunnen doen.

De gemeente erin betrekken

Soms gebeurt het, dat een dreigende **breuk** in een huwelijk wordt afgewend. **Voor Gods** aangezicht vinden man en **vrouw** elkaar terug. En ze beloven **elkaar** nieuwe trouw en liefde. Iets om de Here diep dankbaar voor te zijn!

Maar **vaak** gaat het anders. De breuk is niet te herstellen. Omdat **een** van beide partners zich in overspel en **eigenwilligheid** van God en

KERNREDACTIE:

PROF. DR. M. TE VELDE,
DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP.

OVERIGE REDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. BOS.
DRS. A.L.Th. DE BRUJNE, DRS. B. LUITEN,
PROF. DR. C.J. DE RIJTER,
DS. A. DE SNOO.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DRS. J. SMELIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ACSISTEK:

W. L. DE GRAAFF, Wortmanstraat 138, 8266
AG Kampen, Tel. (038) 3331201.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA te Kampen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (0113) 215591.

ABONNEMENT:

f 85,75 per jaar; f 46,25 per halfjaar; studenten
f 70,25 per jaar (binnenland). Buitenland:
f 144,50 per jaar (zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan,
maarslechts beëindigd worden uiterlijk twee
maanden voor het verstrijken van de beta-
lingstermijn (opzegging van jaarabonnement
vóór 1 november, van een halfjaarabonne-
ment vóór 1 juni).

Losse nummers f 1,95 (excl. porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij

de Stichting Bralectah.
Tel. (0521) 515946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,84 per mm. Contractarief op aan-
vraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de
uitgever is het niet toegestaan artikelen uit
dit blad over te nemen.

ISSN0165-5191

de ander afkeert. Of omdat de man of de vrouw of beide niet meer verder met elkaar willen optrekken. Na verloop van tijd wordt dat in heel de gemeente bekend. Soms snel. Soms pas **langzamerhand**. Meestal is **dan** de echtscheiding nog niet uitgesproken. De officiële voltrekking van de breuk moet nog plaatsvinden. Daar kan vrij veel tijd overheen gaan. Maar de breuk zelf ligt dan al als **een** hard en verdrietig feit in het midden van de gemeente. Wat moeten **we daar mee?** Ik zou er voor willen pleiten, dat we zo'n breuk wel op **een** of andere manier voor de **aandacht** van de gemeente **brenge**n. Vaak voltrekt **het** uit elkaar **gaan** van **man** en vrouw zich 'kerkelijk geruisloos'. Volgens mij is dat een manier die niet past in het huisgezin **van God**. Het **gaat** immers niet **maar** om 'een geval' in de gemeente, iets waar de rest **van de gemeente** buiten **staat**. Nee, het gaat om wat er is **gebeurd** met leden **van hetzelfde lichaam**, met wie we nauw verbonden zijn. We zijn er krachtens de band van de gemeenschap der heiligen allemaal **op een bepaalde manier** bij **betrokken**. Het moet niet **kunnen**, dat er zo iets ergs in de gemeente gebeurt, zonder dat je er in **de kerkdiensten** ooit **wat** van merkt. En zonder dat de gemeente ooit is opgeroepen om ook **thuis** vurig te bidden om herstellen en bekering. Opnieuw zeg ik dan: **is onze God geen Hoorder** van de gebeden? Schakel de **biddende gemeente in**. Laat de voorbede op de trouwdag haar vervolg maar **krijgen** in dagen dat het er om spant de eens **gesmede band** heel **te** houden! Te **vaak** lopen er mijns inziens huwelijken van **kerkmensen** stuk, zonder dat **die** nood ook **maar één** keer **duidelijk** in het **midden** van de gemeente is neergelegd en verwoord in **de gebeden**. Dat **kan** in de **eerste** moeilijke maanden best zonder dat er namen worden **genoemd**. De gemeente weet **ook** zonder dat wel waar het over gaat. En anders, in een grote gemeente bijvoorbeeld, **heeft** ook niet iedereen het **direct** te

weten. Als er **maar** gebeden wordt! Dat geldt zeker rondom de dag dat de echtscheiding officieel uitgesproken wordt. Regelmatig worden er onder ons huwdijken ontbonden, zonder dat het aan de gemeente wordt bekend gemaakt. Je moet alles maar **via via horen**. En dat terwijl de bevestiging van het **huwelijk** een **officiële** kerkelijke aangelegenheid **was**. De gemeente heeft er approbatie aan verleend en is er getuige bij geweest! Daarom **mag** zo'n uiteengaan van man en **vrouw** in de kerk niet zonder enige bekendmaking plaatsvinden. Of **worden** verstopt achter een simpel verhuisbericht. De ontbinding van een huwelijk is net zo goed als de sluiting ervan een officiële en publieke daad. Met rechtsgevolgen **ook** in de kerkelijke samenleving.

Zorgvuldige bekendmaking

Maar hoe doe je dat dm, zo'n bekendmaking?

De kerkenraad moet **de gemeente op een wijze en kiese manier** van een scheiding in kennis stellen. In deze fase kan het **niet** anders of de namen van de **betrokkenen** moeten worden genoemd. Aan de kerkenraad kan worden overgelaten, of de **bekendmaking** in een kerkdienst plaatsvindt, of dat er in het **plaatselijk kerkblad** iets **over** geschreven wordt.

Een **korte** afkondiging in de kerkdienst zou bijvoorbeeld **als volgt** kunnen luiden:

De kerkenraad deelt met droefheid mee, dat in de voorbije week [of: dat op (datum)] de echtscheiding is voltrokken van N.N. en N.N., van wie het huwelijk in 19.. in de Gereformeerde Kerk te kerkelijk werd bevestigd. Wij roepen u op om voor hen [evt.: en voor hun kinderen] te bidden. In onze kerkdienst van vanmorgen willen we deze situatie ook samen voor het aangezicht van de Here brengen.

Het is goed om te bedenken, dat het hier niet om zoiets als **een tucht-mededeling** gaat. Er gebeurt niets anders dan **dat de gemeente** wordt **geïnformeerd** over het publieke feit van de **scheiding**. Dat past helemaal bij de plaats die het **huwelijk destijds** kreeg in het midden van de gemeente.

Zo'n mededeling is **ook** niet een soort **wetting** van de scheiding. Het risico dat het m wordt opgevat bestaat natuurlijk altijd. Het **niet** noemen ervan **kan** voor **onze** beleving extra accentueren **dat** scheiden abnormaal is. **Als** je het wel afkondigt (voord als zoiets vaker gebeurt) **kan** het **lijken**, alsof scheiden een even **wettige** en **acceptabele zaak** is in de gemeente **als trouwen** of verhuizen. Er wordt maar **gewoon** mededeling **van gedaan**...

Zulk misverstand moet je voorkomen door **de** toonzetting van afkondiging en voorbede en door het verdere onderricht in de gemeente.

Als ik daarom het **een** en ander tegen elkaar afweeg, zou ik **vóór** het doen van een afkondiging kiezen, liever dan dat we de **scheiding** maar stilzwijgend bekend laten worden.

Uiteraard gebeurt zo'n afkondiging niet zonder **voorbereiding** in gesprek met de mensen die het betreft en **eventueel** hun naaste familie. Soms krijg je **één** van beide niet meer persoonlijk te spreken. **Dan** kun je een **brief** sturen, waarin je vertelt, **hoe** je de gemeente **gaat** informeren.

Intussen zal het **voor** een betrokken broeder of zuster vast wel **moeilijk** zijn om op de bewuste zondagmorgen in de kerkdienst aanwezig te zijn. **Toch** is het goed als hij/zij er bij is. **Daar** kan juist kracht van uitgaan, van het **je** samen buigen **voor** de **troon** van de genadige **God**. Niet alleen **maar bidden** voor een afwezige, **maar** met en voor de broeder of **zuster** die in ons **midden** is. **La-**ten we zorgen voor **een** klimaat in de gemeente, waarbij dat **niet** 'griegelijk' **is, maar waarin dat kan!**

Als een huwelijk van twee leden

van de gemeente publiek stukloopt, dan is dat een **broek ellende** dat we gemeenschappelijk hebben. Laten we dat ook maar samen in onze kerkdienst tegen elkaar en tegen de Here zeggen! En laat er dan een warme en indringende voorbede zijn! **W**ees als gemeente met je gebed rondom de broeder en zuster die het betreft! Ook als er zonde en afkerigheid in geding zijn. Juist dan des te meer moet de echtscheiding niet ergens in de marge afgewikkeld en vermeld worden, maar **W**e n in het leven van de gemeente voorwerp van zorg en gebed zijn. Ieder gemeentelid kan dan met de afkondiging vervolgens op zijn/haar eigen manier verder werken. Ik denk vooral aan het gebed thuis aan tafel. Laat er in alle gezinnen op zo'n zondag eerbiedigen indringend voor deze en andere gescheiden mensen (en voor hun 'verscheurde' kinderen!) gebeden worden,

Besef ook, wat je bijvoorbeeld aan je kinderen op die manier mee kunt geven. Zó de gebeurtenissen om je heen in het gebed brengen heeft een godsvrucht-vormende waarde. En wéér geldt: zou het gebed hier geen kracht zijn in de strijd tegen de boze en tegen het kwaad van de echtbreuk?

Er zal h a a s t in de gemeente misschien iemand zijn die na zo'n afkondiging een brief schrijft van meelevens en/of vermaan. **O**f er is iemand die op bezoek gaat bij de broeder of zuster. Of iemand die praktische hulp aanbiedt. **O**f iemand die eens van hart tot hart met de ouders van de gescheidene praat. Zó krijgt het gestalte, dat wij Mn lichaam zijn in Christus Jezus onze Here. Dat zeggen we niet alleen met woorden, maar we willen het bewijzen met de daad.

Verootmoediging

Tot nu toe heb ik vooral aangedrongen op voorbede voor de broeder en zuster, die uit elkaar gingen. Maar er is nog een andere lijn in

ons bidden nodig. **L**aten we in ons bidden rondom echtscheiding ook naar ons als hele gemeente kijken. Stel, plotseling is er in de gemeente een huwelijk dat 'uit elkaar knapt'. Wat moet dm voor de kerk de eerste reactie zijn? Volgens mij dit: verootmoediging door ons allemaal. De HERE aanroepen met erkenning van (ook) gemeenschappelijke schuld: 'wat erg, dat dit onder ons zo kan voorkomen!' En dat in een geest van 'Wie meent te staan, zie toe dat hij niet valle'.

Er is immers wel reden tot verootmoediging en zelfbeproeving voor ons allemaal. Zorgen we samen wel voor een anti-overspel-klimaat in onze gezinnen? Leven we met z'n allen wel kuis en ingetogen? **W**eten we wat trouw is? Is de trouw aan God en aan elkaar wel beheersend in ons midden? Is ons leven doortrokken van de gezondmakende kracht van Gods evangelie en van zijn heilzame geboden? En trekken we wel genoeg samen op? **H**elpen we elkaar wel tegen de zonde?

Het is best moeilijk om in een dienst de verootmoediging en voorbede zuiver en verstandig onder woorden te brengen. Vooral in een grote gemeente, waar velen elkaar nauwelijks kennen. Maar het is ongetwijfeld heilzaam als we de huwelijks- en echtscheidingsnood heel concreet in de kerkdiensten samen voor Gods heilig en ontfermend aangezicht brengen.

Medicijn tegen echtscheiding

Zolang de kerk bestaat is er al het kwaad van de echtbreuk. In onze dagen lijkt het wel een epidemie geworden. En het brengt een zee van ellende en van onherstelbare schade met zich mee. Des te meer is het zaak om medicijn te zoeken tegen het kwaad. Daar wil ik graag ook nog iets over zeggen.

De rode draad in dit artikel is: laat echtscheiding iets zijn dat je bewust een plek geeft in het midden

van de gemeente. Verzwijg het niet. Spreek er over. Doe voorbede. In de kerk en thuis. Zet je als hele gemeente biddend in tegen de ontbinding van wat God heeft samen gevoegd. Bid regelmatig voor huwelijken die onder spanning staan. Bid tegen de verleiding die een mens juist op dit gebied zo gauw meesleept.

Voor zo'n gebed en voor een christelijke wandel in je huwelijk is dan verder nodig, dat we uit de Schriftten gevoed worden. Onze mensen moeten gevoed worden met het evangelie, met wijsheid van God ook over huwelijk en liefde en trouw. Over deze dingen moet het licht van Gods Woord schijnen. Voorlichtend. Wijs makend. Confronterend, vermanend en appellerend. En perspectief openend. Bet perspectief dat er is voor wie in Gods wegen gaan, zoals een bekende 'trouwpsalm', Psalm 128, het

Soms zijn wij als dienaren van het Woord niet voldoende dapper in dit opzicht. Er liggen zo veel gevoeligheden en de situaties zijn soms schrijnend. Dus loop je in je teksteus wel eens heen om gedeelten uit de Schrift als Matt. 5 : 31-32, Matt. 19 : 1-12 of 1 Kor. 7 : 10 w. Terwijl de gemeente zuik onderwijst toch m nodig heeft! Ze heeft het heel nodig, dat over het huwelijk Gods genezend en vernieuwend en reddend Woord klinkt. Bij God zijn 'uitkomsten zelfs tegen de dood'. Het is prachtig om dat de mensen te mogen verkondigen. Daar wordt veel over gepreekt. Maar bij onze God zijn in de weg van geloof en gehoorzaamheid ook uitkomsten tegen een stuklopend huwelijk! Daarom is het evangelie zo heilzaam. Het is het zwaard van de Geest in de strijd tegen de afbraak en mislukking van het huwelijk.

Dat zwaard moet gehanteerd worden. Dan denk ik aan de preken en de catechisaties. Maar ook aan bijzon* vormen van toerusting. In een toenemend aantal gemeenten wordt er 'huwelijks catechese' gege-

ven aan jonge stellen ter voorbereiding op de trouwdag. Dat is een positieve ontwikkeling. Daar km een preventieve evangelie-werking van uitgaan.

Ik denk daarnaast nog aan een andere vorm in de strijd tegen het oprukkend **kwaad** van verbroken huwelijken. Je **zou** in je gemeente via **persoonlijke uitnodiging** regelmatig vier of vijf getrouwde stellen bij elkaar **kunnen** brengen om eens drie avonden met elkaar door te praten **over 'christelijk getrouwd zijn'**.

Dat kan een 'opfiis-moment' worden in vervolg op de trouwdag en de **kerkelijke huwelijksbevestiging**.

Het moeten avonden zijn van luisteren naar wat de **Schrift zegt** en in die sfeer doorpraten over de **dagelijkse praktijk**. Onder pastorale leiding.

Doel van zo'n ontmoeting is: mensen **a.h.w. opnieuw 'bevestigen'** in hun christelijk huwelijk. Ondersteuning geven in het getrouwd zijn. De praktijk zetten in het licht van het evangelie. De relatie nog eens weer **nadrukkelijk** verankeren in het Woorden en in **de trouw van God**. En de mensen helpen om in hun onderlinge relatie gelovig **te** leven voor **zijn** aangezicht.

Voor veel getrouwde mensen zou het goed zijn om **zeg maar één keer** in de zeven jaar **hiervoor te** worden **uitgenodigd**. En in ieder geval zou het **moeten voor** alle **echtparen tussen het vierde en het tiende jaar van hun huwelijk**.

In die **kring moet er dan een heel open en eerlijk gesprek komen**. Laat de aanvechtingen en spanningen **maar ter sprake komen**. Niet zo, dat iedereen van **alles moet opbiechten**. Maar **wel zo, dat we onszelf niet** verstoppen in theoretische mooi-praterij. Praat bijvoorbeeld maar eens openhartig **met de mensen over de vraag**: 'als je verliefd wordt op een ander, wat **doe** je dan?'

Door dergelijke vormen en middelen kun je geestelijke voeding geven, waarmee de mensen **'anti-stoffen'** krijgen tegen de verleiding tot

ontrouw en egoïsme die het **huwelijk bedreigt**. Hoe **meer** gevaar voor verzieking van het huwelijk er is, des te meer anti-stoffen moet je geven!

Zo geef je **gestalte aan je taak als gemeente in de strijd tegen de afbraak** van het huwelijk, iets dat **God** zo goed en heerlijk gemaakt heeft. En ai je activiteiten **worden dan 'omlijst'** door het gebed: 'Heer, **ontferm U !'** Een gebed niet van hier en daar een echtpaar dat **huwelijksproblemen** heeft. Maar een gebed van heel de gemeente!

¹ In *De Reformatie* van 9, 16 en 23 september 1995 schreef ik in deze rubriek drie artikelen over kerk en echtscheiding n.a.v. het rapport van het 'studiedeputaatschap & scheiding' aan de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1996. Toen kondigde ik aan korte termijn nog op enkele punten te zullen terugkomen. Dat is in de maanden daarna niet gelukt. In dit nummer en het volgende hoop ik het voornemen van toen alsnog te realiseren.

Kleintje

R. ter Beek

COMPOSITIE

Nu ik op de synode zit, is Capelle-Noord in feite vacant. Er is weinig tijd om preken te maken. Daarom mag ik 'ruilen'. Een dominee uit de buurt leidt de dienst waarin ik zou voorgaan, ik neem rijndienst waar. Op een heldere dag ga ik naar Almerkerk-Werkendam voor een morgen-dienst. Ik rij over de A15 naar Gorkum en vandaar over de A28 richting Breda. Op knooppunt Gorinchem krijg ik een schok.

Vorige week vertelde ik over de populieren langs de weg van Nieuwpoort naar Gorkum. Ze zijn er niet meer. Eerst heeft een westerstorm er een hele rij omgelegd. Hun platte kluiten stonden rechtop in de sloot. Dat haalde de krant. De bomen die waren blijven staan, verloren takken in de winterstormen. Het verkeer had er last van. Een vallende tak doodde zelfs een meisje op haar fiets. De reuzen zijn geroid. Nu staan er jonge bomen.

Op knooppunt Gorinchem staan de populieren nog hoog tegen de lucht. Aan de noordkant is het blad roodgloeiend bruin. Aan de zuidkant zijn de kruinen lichtbruingroen. Vlak boven de grond zweven flarden geel. We noemen het koolzaad, het is Zwarte Mosterd. Vijf mei bij Gorkum rek ik de bocht.

HEMELVAARTSDAG: VERHEUG JE OP WAT KOMT!

'...als Hij de wijn met ons nieuw zal drinken...'

(Tweede avondmaalsformulier,
naar Markus 14 : 25)

Op de bruiloft

Is het niet een opmerkelijk begin van Jezus' optreden! Samen met zijn pasgeroepen leerlingen is Jezus op een bruiloft te vinden. En waarom ook niet? In Israël maakt men terdege werk van feestvieren. Wat is feestelijker dan samen extra bijzonder te tafelen en het glas te heffen op het gelukkige paar? In het Oosten krijgen ze daar niet gauw genoeg van. Zoals de ceremoniemeester in Kana het uitdrukte: 'Er wordt goed gedronken...' (Joh. 2 : 10). Te beginnen met de goede wijn. Daarna kon het wel wat minder, zo was de algemeen aanvaarde gewoonte.

Nuchter

Met Johannes mogen we getuige zijn van een onderonsje tussen ceremoniemeester en bruidegom: 'Hoe kon je dat nu doen? De goede wijn tot dit ogenblik bewaren!' Hij is nuchter genoeg – dat hoort ook zo – om op te merken wat voor een heerlijkheid deze nieuw ontdekte wijnvoorraad is. Immers weet hij (nog) niet wat wij weten: dit heeft Jezus gedaan als begin van zijn tekenen te Kana in Galilea en 'Hij heeft zijn heerlijkheid geopenbaard, en zijn discipelen geloofden Hem' (vs. 11). Nuchter merken wij op: hoe kan het ook anders? Bij deze Heer van de schepping hoort een heer-lijke wijn!

Andere drinkbeker...

Zoals het was is het en zal het zijn. Al weten we heel goed dat het voor Jezus en de zijn niet bij bruiloften en andere (kerkelijke) feesten bleef (en blijft...). Het leven kent z'n hoogtepunten en dieptepunten. Na de eerste openbaring van zijn heerlijkheid volgen er méér. Zo'n drie jaar liet Hij zien op bruiloften en begrafenissen en ontelbare andere gelegenheden, hoe zijn Vader is voor de zijnen. Totdat Hij de drinkbeker van de gramschap van God in gehoorzaamheid aanvaardde en tot op de bodem leegdrank.

Wijnbeker van de dankzegging

Er zou een moment van 'afscheid' komen. Van nooit meer met elkaar kunnen tafelen. Nooit meer zijn Schriftuitleg horen. Nooit meer iets aan Hem kunnen vragen. Ja toch? Of toch niet? Vóór de Dag van zijn Hemelvaart heeft onze Heiland een bijzondere maaltijd ingesteld. Zo vaak (!) we die viere heffen we de wijnbeker op die Hij toen ophief. Onze Gastheer schenkt ons de wijn van zijn heerlijkheid. Is dat geen proeve van zijn genade – geen levend bewijs van zijn liefde?!

Denken aan de hemel

Hoe zou het dáár zijn? Hoe hebben ze het daar, de leden van onze Familie die ons zijn voorgedaan? Staat daar de wijn te fonkelen in de karaf? Er zijn er die het zich zo voorstellen. Om toch vooral maar een heerlijk beeld te hebben van het 'met-Christus-zijn'. Toch staat, bij al het onbekende, één ding vast: het heerlijkste moment moet nog

M meditatief

aanbreken. Wij op de aarde én zij in de hemel – samen in gespannen afwachting van hereniging. Op dat grote moment, waarop Jezus komt zoals Hij ging: zegend!

Een spoor van wijnbekers

'Het mooiste komt nog!', zo houden we elkaar voor aan de Avondmaalstafel. Jezus begon zijn heerlijkheid te openbaren met het vorstelijk geschenk van zo'n 600 liter opvallend goede wijn. En wie het 'spoor van wijnbekers' een kerkgeschiedenis lang volgt, komt tenslotte uit bij de openbaring van de grootst mogelijke heerlijkheid: in zijn volle glorie zal Hij, de Bruidegom, met ons, de Bruid, een wijn drinken *beter* dan welke aardse wijnkelder ooit in zich borg.

De wijn van het Koninkrijk

Verheugt u zich daar ook zo op?! *Laat Hemelvaartsdag dan werkelijk een dag voor u zijn van uitzien-met-verlangen! Bedenk hoe de Op-gestane Heiland zijn regenboog van zegen laat stralen over het leven van zijn Kerk, in hemel en op aarde. Hij die was in Kana en die onze Schenker is aan de Avondmaalstafel, Hij komt eraan – met nieuwe wijn! En het klinkt in de hemel en op de aarde: 'Hem zij heerlijkheid tot in eeuwigheid!'*

Wandelen met God

Die twee staan tegenover elkaar. Wat boven is, is niet beneden. En andersom. Ieder mens voelt dat aan. Het is een tegenstelling die diep doorwerkt. Uiteindelijk duidt het de tegenstelling aan tussen God in de hemel en de mens op aarde. Maar is dat wel een echte tegenstelling? Sinds hemelvaart mogen we dat in ander licht zien.

Een open deur

God heeft het nooit gewild, die tegenstelling. Hij wilde thuis zijn bij ons op aarde. Het moet een geweldige ervaring geweest zijn voor die eerste mensen. Je kon het horen als God eraan kwam. In de avondkoelte kwam Hij de tuin van de mensen binnen. En Hij wandelde met Adam. Er was een open deur tussen hemel en aarde.

Dan staan boven en beneden niet tegenover elkaar. Er is wel onderscheid. Maar geen tegenstelling. Twee werelden die bij elkaar horen. En God verbindt ze aan elkaar.

Een dichte deur

De deur is niet lang open gebleven. Er kwam een moment dat hij dicht sloeg. Maar God was het niet die de verbinding verbrak. We hebben zelf de deur in het slot gegooit. En de klap dreunt nog steeds na. Het zijn echt twee werelden geworden. De wereld van boven. En de wereld van beneden.

Maar zelfs dat is een inzicht dat niet vanzelf spreekt. Als de deur dichtzit, ben je gauw geneigd al-

leen te letten op wat aan jouw kant van die deur zit. Dat is dus de wereld van beneden. Dat is de wereld die je kent. De wereld die zich aan je presenteert. De wereld waar je middenin staat.

Als je niet beter weet, is dat de wereld die je leven bepaalt. Je zoekt de dingen die beneden ppen.

Een eigen leven?

Wat zijn de dingen die beneden zijn? Dan hebben we het over de dingen die ons leven hier uitmaken. Over mensen en relaties, over eten en drinken, over geld en goed, over kopen en verkopen, over macht en carrière. Die dingen zijn belangrijk in ons leven. Maar als je zoeken uitgaat naar die dingen, worden ze wel heel erg belangrijk. Ze gaan een eigen leven leiden. Dat kan een tijdlang duren. En al die tijd leiden die dingen een eigen leven. Je kunt dat vaak zien bij jezelf af bij een ander. Dan ga je op in wat je hebt. Dan ga je op in wat je geniet, dan ga je op in wat je nastreeft. En al die tijd lijkt het erop dat de dingen een eigen leven hebben. Maar er komt een moment van

ontnuchtering. Dan wordt duidelijk dat het maar schijn was. De dingen hebben geen eigen leven. Je geld raakt een keer op. Of er komt een moment dat je het uit handen moet geven. Je relatie breekt een keer. Doordat de dood scheiding maakt of eerder.

Vroeg of laat kom je erachter: de dingen hebben geen eigen leven. Maar ook dat is op zichzelf nog geen heilzaam inzicht. Want het bevrijdt je niet uit de gebrokenheid van deze wereld. Daar is meer voor nodig.

Contact met boven

De wereld van beneden wordt gemakkelijk een gesloten wereld. We merken het, zeker in onze gesecculariseerde samenleving. Zo gaat dat, als je de deur in het slot gooit. Dan is de wereld van boven ver. En daar is nu juist het houvast dat we nodig hebben. Contact met boven, dat is de redding voor de wereld beneden.

Het is de genade van God dat Bij contact gelegd heeft. Van meet af aan heeft Hij zich niet neergelegd bij een dichte deur. Hij wilde weer thuis zijn in het leven van mensen beneden. En op een wonderbare manier heeft Hij dat waar gemaakt. Hij werd geboren als een mens: Christus. En waar Hij kwam met de mensen dat & hemel opening. 'Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien.'

In dat licht krijgt hemelvaart een bijzondere betekenis. Het richt je blik in ieder geval naar boven. Er is een mens van deze aarde naar de hemel gegaan. De deur naar boven is weer open. Er is redding voor de wereld beneden. Want het contact met boven is er.

Zoeken wat boven is

Christus' hemelvaart helpt je zo om een duidelijke blikrichting in je leven te krijgen. De dingen op **deze** aarde staan niet op **zichzelf**. Ze **hebben** geen eigen leven. Ze **ontvangen** hun betekenis van **bovenaf**. Zoek daarom de dingen die boven zijn.

Het ligt niet voor de hand dat **we** dat doen. Wat voor de hand ligt, dat zijn de dingen **van** deze wereld. Geld en goed, **eten** en drinken enz. Wat boven is, dat moet je echt **zoeken**. Maar de weg er naar **toe** is tenminste wij. En dat is de **weg** uit de gebrokenheid van deze wereld. Zoeken wat boven is, dat is de manier om die gebrokenheid te boven te komen.

En beneden dan?

Er is weerstand in ons hart als God ons oproept te zoeken **wat** boven is. Het lijkt dan alsof het hier beneden niet belangrijk is. En veel in **ons** verzet zich **daartegen**. Maar **God** zegt nergens dat het hier beneden onbelangrijk is. Hij heeft ons **hier** een plaats **gegeven**. Hij heeft **ons** leven hier ingericht. En de zorg waarmee Hij dat heeft gedaan, laat zien dat **Hij** dat **zelf** ook belangrijk vindt. Maar wat **Hij** niet wil, dat is dat het contact met boven verloren gaat. En dat hoeft dus niet meer sinds hemelvaart. Nu Hij daar is, kan **Gods** bedoeling met deze **wereld** **tot** Zijn recht komen. Midden in het leven hier beneden is er contact mogelijk met Hem die boven is. We blijven midden in dat leven hier beneden staan. Dat betekent dat mensen en relaties, eten en drinken, geld en carrière en al die andere dingen, belangrijk blijven. Maar ze **leiden** geen eigen leven. Dat **heilzame** inzicht verbind je aan Christus. Zo krijgt het leven hier beneden zijn glans van **Hem** uit. Zo'n leven wijst boven zichzelf uit naar Hem **die** **boven** is.

Exodus, deel III (Exodus 20-40), verklaard en vertaald door dr.

C. Houtman (hoogleraar OT aan de Theologische Universiteit in Kampen, Koornmarkt). Het boek maakt deel uit van de serie 'Commentaar op het Oude Testament'. Uitgeverij Kok Kampen, f 99,- (715 blz.).

Habakuk; Een praktische bijbelverklaring, d m dr. C. van Leeuwen, uit de serie 'Tekst en Toelichting'. Uitgeverij Kok Kampen, f 25,- (73 blz.).

De gevonden Vader; Hoe jongeren tot het geloof komen. Er komen twaalf jongeren aan het **woord** over hun keus voor **God**. **Daarnaast** bevat de uitgave zes interviews met o.a. drs. Kees **Geluk** vanuit de theologie en drs. H.C. **Stoffels** vanuit de godsdienst-sociologie.

De uitgave staat onder redactie van Betty **Heynis**. Het is een **initiatief** van de Evangelische Alliantie. Uitgeverij Kok Voorhoeve, f 19,90 (110 blz.).

Over de brug komen is de titel van een **handreiking** voor het **getuigen**-de **gesprek** onder redactie van drs. T.C. **Verhoef** (IZB-predikant). Met het boek willen de **auteurs** **anderen** helpen bij het **gesprek** met niet-gelovigen. Uitgeverij Boekencentrum f 22,50 (144 blz.).

Laat je redden!; Evangelie voor jongeren, door J.A. Baaijens (leeraar godsdienst aan het reformatische Calvin College te Goes). Jongeren worden in deze uitgave op bijzondere wijze benaderd met de boodschap van het Evangelie. Uitgeverij De Groot **Goudriaan**, f 14,90 (96 blz.).

Uit de serie Amersfoortse Studies: *Ontwikkelingsproblemen bij tieners*. Het gaat over maatschappelijke ontwikkelingen in relatie tot problemen bij adolescenten. De auteurs zijn drs. R. **Lieffijn** (schoolbegeleider bij het **GPC**), mevr. drs. J. Verkade (werkzaam bij

W.L. de Graaff

N
nieuw uitgekomen

GLIAGG 'De Poort') en J. Janssen (coördinator en praktijkbegeleider bij de stichting **Geref.** Jeugdhulpverlening). Uitgeverij J.J. Groen en Zoon, f 9,95 (48 blz.).

J.H. Gunning Jr. (1829-1905); Een leven in zelfverloochening. Een biografie deel 1, over de tijd van 1829-1861, geschreven door Dr. A. de Lange. Uitgeverij Kok Kampen, f 49,50 (333 blz.).

De lofzang uit Dordt Anno 1618-1619. Het is een weekboek bij de Dordtse Leerregels, geschreven door dr. M. Verduin (**hervormd** predikant te Zeist). Het boek is een hulpmiddel bij het lezen van dit moeilijke belijdenisgeschrift omdat de auteur elke week een klein deel van de Leerregels bespreekt. Uitgeverij Boekencentrum, f 32,50 (160 blz.).

50 jaar Handboek. Een overzicht van predikanten en ledenaantallen in de **Gereformeerde** Kerken sinds de **Vrijmaking**, samengesteld door I. de Graaf en G.J. de Graaf. Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V., f 27,50 (49 blz.).

Magnalia Dei (de Grote Werken Gods). Uitgewerkt en verwoord in 50 wandkleden met bijschrift door Greetje Schutten-Stellingwerff. Expositie 'Oase', a (0593) 59 23 42, f 9,50 (34 blz.).

DE DOOP MET DE HEILIGE GEEST 2

Wat zegt het Nieuwe Testament?

G. Gunnink

Achtergronden

Nogal wat christenen voelen onvrede.

Ze kijken om zich heen in hun gemeente. ze kijken naar zichzelf en zien **middelmatigheid, matheid, malaise. Ze zien Laodicea. Ze zien christenen die uit zijn op een gemakkelijk leven. Ze kerken. waar lauwe consumptiementaliteit vaste voet aan de grond heeft gekregen, Geen wonder, dut er een verlangen groeit naar iets anders, naar gloed, naar bezieling, naar bereidheid om te lijden voor Christus. En dus naar een krachtige werking van de Heilige Geest. Wijst het gedreven boek van D.M. Lloyd-Jones, Onuitsprekelijke vreugde (over de doop met de Heilige Geest) een begaanbare weg?**

Historisch besef

De enige hoop voor de kerk bestaat uit een nieuwe uitstorting van de heilige Geest, zo hoorden we in een vorig artikel D.M. Lloyd-Jones zeggen. Zonder een nieuwe doop met de Geest, zonder een opwekking zullen christenen niet opgewassen zijn tegen de taak om in een god-loos klimaat van Christus te getuigen.

Het zou m.i. van weinig historisch besef getuigen, wanneer we op een dergelijke stellingname allergisch en alleen maar negatief zouden reageren.

Wij zijn in Nederland het Réveil toch nog niet vergeten? Een opwekkingsbeweging uit pakweg de eerste helft van de vorige eeuw. Een stroming met grote en veelal goede invloed. De naam van een man als

Da Costa staat in het Gereformeerd Kerkboek en de naam van een man als Groen van Prinsterer staat in het gereformeerd geheugen. We hebben veel te danken aan de mannen en vrouwen die deel uitmaakten van de opwekkingsbeweging van het Réveil. Réveil en Afscheiding zijn onverbrekkelijk met elkaar verbonden. Zelfs als Europees verschijnsel heeft het Réveil veel mogen betekenen. Dit maakt het voor ons onmogelijk uit de hoogte of alleen maar negatief te denken over het verschijnsel opwekking. Bovendien, God gaat met zijn kinderen in verschillende landen en continenten een eigen weg. De kerk in Amerika en Engeland is de kerk in Nederland niet. Dat besef maakt des te meer voorzichtig. Niettemin mag de vraag gesteld worden, of Lloyd-Jones terecht 'de

doop met de heilige Geest' als voorwaarde ziet voor een opwekking. Voor hem is het een éénheid: geen opwekking zonder doop met de heilige Geest. En vooral mag de vraag gesteld worden of het Nieuwe Testament aanleiding geeft alle hoop te vestigen op een dergelijke doop.

Moeten we Lloyd-Jones niet toegeven, dat de christelijke kerk nauwelijks aandacht heeft gegeven aan het feit, dat het boek Handelingen méerdere opwekkingen beschrijft? Je kunt wel zeggen dat Pinksteren éénmalig was, maar dan vergeet je ondertussen wel, meent Lloyd-Jones, wat er in Samaria gebeurde, en wat er in Ceasarea gebeurde, en wat er in Efeze gebeurde (Hand. 8 : 17, 10 : 47, 19 : 6). Keer op keer maakte de Geest de tongen los, bracht de Geest onuitsprekelijke vreugde! Wordt dat in de christelijke kerk niet allemaal weggemas-seerd en gladgestreken?

Eénmalig

Laten we beginnen met een nuchtere constatering. De doop met de heilige Geest wordt door Christus aangekondigd als een éénmalige gebeurtenis. 'Blijf in de stad', zo zegt Hij voor zijn hemelvaart tegen de leerlingen, 'totdat u bekleed wordt met kracht uit den hoge'. 'Johannes doopte met water, maar gij zult met de heilige Geest gedoopt worden, niet vele dagen na dezen' (Luc. 24 : 49, Hand. 1 : 5). Dat éénmalige wordt zichtbaar wanneer de Geest wordt uitgegoten onder begeleiding van unieke Pinkstertekens. Het verbaasde me, dat Lloyd-Jones voorbijgaat aan het onloochenbaar feit, dat de Pinkstertekens die de uitstorting van de

Geest begeleidden zich in het Nieuwe Testament nooit hebben herhaald. Uit de hemel kwam het geluid als van een geweldige windvlaag, die het hele huis vulde. Daarna werden tongen als van vuur zichtbaar die zich verdeelden over de gelovigen. Zoals ook de andere heilsfeiten gepaard gingen met tekens, die zich nooit weer hebben herhaald, zo ook het Pinksterfeit. Ook van het derde pinksterteken, het spreken in tongen, kan niet aangewezen worden, dat het zich ooit herhaald heeft. De tongentaal op de Pinksterdag liet vreemde, maar verstaanbare talen horen. Het spreken in *andere*, verstaanbare tongen, talen, is niet hetzelfde als het spreken in onverstaanbare tongen (Hand. 2 : 1-4, 8; 1 Korintiërs 14 : 19). De christelijke kerk heeft daarom, tegenover o.m. de Pinksterbeweging, terecht de nadruk gelegd op het éénmalige karakter van de heilsfeiten. De wereldschokkende gebeurtenissen van de Kerstdag, Goede Vrijdag, de Paasmorgen, Hemelvaartsdag waren éénmalig, onherhaalbaar, uniek, hadden eeuwigheidswaarde. Pinksteren hoort thuis in de rij van die grote éénmalige, definitieve heilsfeiten. Het zou te kort doen aan het volmaakte van deze heilsfeiten, als ze 'overgedaan' zouden moeten worden. Wat toen gebeurde was afdoende. Daarom eer je alleen maar in schijn de Pinkstergeest wanneer je om een nieuwe uitstorting vraagt. Kennelijk is dan wat de eerste keer gebeurde maar van beperkte waarde geweest.

Lloyd-Jones wijst meerdere malen op Handeling 4 : 31. Kort na de Pinksterdag gebeurde het toch maar, dat de Geest opnieuw werd uitgestort? 'Zij werden allen vervuld met de Heilige Geest!' Van een herhaling van de gebeurtenissen van de Pinksterdag is daar echter geen sprake. Een opnieuw vervuld worden van de Geest is nog iets anders dan een opnieuw gedoopt worden daarmee.

De nood van de eerste gemeente was groot, vanwege een breed

front van vijandschap, een monsterverbond van Herodes, Pilatus, heidenen en Jood. Daarom het gebed van de gemeente: 'geef uw knechten, dat zij met alle vrijmoedigheid het woord spreken'. Gods antwoord op de noodkreet is buitengewoon bemoedigend: de plaats waar zij waren werd bewogen en allen werden vervuld met de Heilige Geest en spraken het woord van God met vrijmoedigheid. De Geest werd niet opnieuw uitgegoten, maar de kracht van de Geest die in de gemeente woonde werd opnieuw aangeboord, door het gebed.

Misverstand

Op de achtergrond speelt hier m.i. een misverstand mee, dat een bijzonder hardnekkig leven leidt. Dat misverstand houdt in, dat het in Handelingen 2 beschreven Pinksterfeit de onmiddellijke en onmiskenbare overgang zou markeren naar een kerk met een internationale bevolking. De uitstorting van de Geest in Handelingen 2 wordt dan gezien als hét doorslaggevend bewijs, dat de slagboom naar de heidenen omhoog gehaald is. Dit is een misvatting met grote gevolgen. Wie zo denkt kan in de gebeurtenissen in Samaria, Ceasarea en Efeze alleen maar een *herhaling* zien. Zo duidelijk ligt het in Handelingen 2 echter nog niet. Na de uitstorting van de Geest blijft de prediking aanvankelijk uitsluitend gericht op het volk van het verbond, 'het ganse huis Israëls' (Hand. 2 : 36, 3 : 25)! Tijdens het Pinksterfeest ontvangen alléén Joden de Geest (en mensen die tot het Jodendom zijn overgegaan). Op de Pinksterdag ligt de nadruk nog niet op het internationale karakter van de christelijke kerk, maar op de persoonlijke betrokkenheid van alle leden bij de verbreiding van het evangelie: oud en jong zal profeteren (Hand. 2 : 18).

Achteraf is het niet moeilijk vast te stellen dat in Handelingen 2 in principe ook de drempel naar de heidenen werd genomen. Het kruis van

Christus is het einde van de slagboom naar de heidenen. De uitstorting van de Geest op 'alle vlees' en het talenwonder van de Pinksterdag vormen er een eerste signaal van (Hand. 2 : 11, 17). Maar het grensverleggend geschenk dat opgesloten lag in het grote heilsfeiten van Goede Vrijdag tot en met Pinksteren moest nog uitgepakt worden, moest in zijn consequenties uitgewerkt worden. Het afbreken van muren kost tijd. Er lagen nog hoge psychologische en culturele barrières. Je zult maar altijd opgegroeid zijn met de gedachte dat het heil alleen voor Joden is.

Hoe moeilijk het was de niet-Joden in de kerk serieus te nemen? Vraag het Petrus, de feestredenaar van de Pinksterdag, die zich er later weer toe liet verleiden de heidenen te dwingen zich als Joden te gedragen (Gal. 2 : 14).

Grensverlegging

Daarom: de steen die op de Pinksterdag in het water plonsde trekt steeds wijdere kringen. Geen herhalingen, maar bewijzen van het feit dat Christus' zelf, door zijn Geest, de kerk de weg wees naar Samariitanen en heidenen.

De eerste belangrijke stap in deze richting is het feit dat *Samaritanen* ingelijfd werden in de van oorsprong Joodse gemeente. Handelingen 8 vertelt, dat Filippus het evangelie aan de Samaritanen bracht. Mensen die wél de besnijdenis in ere hielden, maar door orthodoxe Joden gemeden werden. Grensverleggend werk dus van Filippus. Kan dat zo maar? Maar als Petrus en Johannes in de stad aankomen blijkt het te gaan om grensverleggend werk van Gods Géést. Samaritanen ontvangen een teken uit de hemel, dat zij in geen enkel opzicht de minderen zijn van de Joden: de gave van de heilige Geest (Hand. 8 : 17)! De tussenmuur tussen Jood en heiden begint zichtbaar te scheuren.

Het viel me op dat er direct al sprake is van *grote blijdschap* in de

stad (Hand. 8 : 8, 14-18). De 'onuitsprekelijke vreugde' is er **eerder** dan de **doop** met de **Geest**. Hier te denken aan een **opwekking van een** ingezonken gemeente is niet aan de orde.

Opwindend en kalmerend

De **twééde grensverleggende gebeurtenis** is nog schokkender.

De Here liet **aan** een hongerige Petrus een groot laken zien, met **daar** in allerlei **dieren**, met de uitdrukkelijke uitnodiging te slachten en te eten. Een teken dat niet in de eerste plaats liet zien dat alle **dieren** rein zijn, maar dat **alle** mensen '**rein**' zijn en doelwit van **Gods** reddingswerk (Hand. 10 : 28, 34).

Terwijl de bringers **van** de goede tijding **zélf** hun aarzelingen nog hebben **bij** hun bezoek **aan** Cornelius is de heilige Geest hen **vóór**.

Want tot stomme **verbazing** van **Petrus** wordt de gave van de Geest **ook** uitgestort **over** heidenen. In Jeruzalem ontstaat opwindend. 'Zij die uit de besnijdenis waren' hebben er grote moeite **mee**, dat heidenen (in water) gedoopt worden. **Een** Romeins officier uit Ceasarea ingelijfd bij de Joodse gemeente? De doop met de **Geest** blijkt de legitimatie van de doop met het water.

Want Petrus **doet** dan uitvoerig zijn verhaal. De Joodse gemeenteleden in Jeruzalem **worden** **gas** kalm wanneer ze horen, dat het niet de **beslissing** van Petrus is geweest & muur af te breken, maar dat het de **beslissing** van **Christus' Geest** is geweest! Christus heeft door **zijn** Geest de **weg** **gewezen** naar de heidenen. Dat ook heidenen gedoopt werden met Gods Geest, in tongen spraken en God grootmaakten had niets te maken met een opwekking. Het **was** voor de Joden zelfs **een** rustig-makende gebeurtenis! Toen kwamen de Joodse gemeenteleden in Jeruzalem tot **rust** en verheerlijken **God**, **zeggend**: Zo heeft God dan **ook** aan heidenen de **bekering** ten leven geschonken' (Hand. 11 : 18). De opwindende gebeurte-

nis dat heidenen in tongen spraken en God grootmaakten, zorgde ervoor, dat de **opwindend** van de Joden omsloeg in het verheerlijken van Gods naam (Hand. 11 : 18).

Efeze

Daarna horen we nog **éénmaal**, dat de heilige Geest over mensen komt. in Handelingen 19 **gaat** het over een wel heel **bijzondere** situatie. **Een twaalfstal** mannen te Efeze is wel **gedoopt** in de doop **van** Johannes, maar blijkt niet op de **hoogte van de komst** van de **Geest**. Deze mannen staan op achterstand en leven nog niet **op het niveau** van het **nieuwe** verbond.

Daarom gebeurt er **iets opvallends**. **Deze gedóópte mannen** worden nogmaals gedoopt! Maar nu in de naam van de Here **Jezus**. Na de **doop** legt Paulus hen de handen op, waarna de heilige Geest over hen komt. **Bijzondere gaven** van de Geest zijn voor hen bestemd: ze spreken in **tongen** en profeteren. **Mijns inziens** kan **ook** hier niet **van** herhaling **van** Pinksteren gesproken worden. Er wordt **niets héraald**, er wordt een achterstand ingehaald. Mannen die zich nog in de situatie van **vóór** de **Pinksterdag** bevinden **worden** het nieuwe verbond binnen geleid. **Daarom een** **nieuwe** doop en daarom de daarbij **passende gaven van de nieuwe tijd**. Uit dit laatste bijbelgedeelte blijkt overigens duidelijk, dat **Paulus** de **gaven van de Geest** verbonden zag aan het tot geloof komen. Hij vraagt aan de discipelen te Efeze: 'Hebt u de heilige Geest ontvangen, toen u tot geloof kwam?' Het tot geloof **komen** en het ontvangen **van** de Geest **werden** als **éénheid gezien**, ook in Samaria en in het huis **van** Cornelius. Want er **was** beloofd: **bekeert** u, laat u dopen en u zult de **gave** van de Geest ontvangen (Hand. 2 : 38). **Wet** door **Lloyd-Jones** gezien wordt **als twee zaken** die **ver** uit elkaar **kunnen** liggen wordt in Handelingen nauw aan **elkaar** verbonden. Nergens in de Schrift duidt de 'doop met de

Geest' een ervaring **van** de gelovige aan, die het **tweede** stadium **van** zijn **geloofsleven** inluidt. Lloyd-Jones lezend krijg ik de neiging te vragen: waarom viert de christelijke kerk eigenlijk het Pinksterfeest? Want in Onuitsprekelijke **vreugde** is de blijde boodschap niet: Het is Pinksteren geweest, maar de boodschap luidt: de blijdschap van Pinksteren ligt nog **buiten** je bereik, **zolang** het **voor** je persoonlijk nog geen Pinksteren is **geworden**.

Samenleving

Als er één emotie is die vandaag wordt gekenmerkt door haar opvallende afwezigheid, dan is het wel de emotie schroom. Schroom is meer dan een emotie, ik weet *het*; Het is ook een houding, een manier van omgaan met anderen, een vorm van gedrag. Maar die houding en die manier van omgaan en dat gedrag geven uitdrukking aan iets dat van binnen zit, de emotie, als innerlijke gesteldheid.

Schroom is vandaag afwezig, zei ik. Maar is dat wel zo? En wat verstaan we dan onder schroom? Is schroom hetzelfde als schaamte? Of geremdheid? Of bescheidenheid? Of een overdreven vorm van voorzichtigheid?

Woorden schieten hier al gauw te kort. Daarom eerst een beeld. Misschien kent u het schilderij 'Joodse bruid' van Rembrandt, geschilderd rond 1665. Van Vincent van Gogh is de uitspraak dat hij wel tien jaar van zijn leven zou willen geven om veertien dagen met een korst droog brood voor dit schilderij te mogen zitten. U ziet de man, ter linkerzijde, licht buigend naar de vrouw in mie kledij, ter rechterzijde. Zijn rechterhand is met oneindige tederheid op haar linkerborst gelegd – de plaats van haar hart. En zij raakt, met een vanzelfsprekendheid die suggereert dat ze het zelf niet merkt, met haar linkerhand heel licht de hand van de man, haar man. Hoofd en hart van de vrouw lijken omcirkeld. De andere arm van de man rust op de linkerschouder van de vrouw, de arm van de

vrouw maakt de cirkel rond. *Het* geheel ademt een enorme rust en vrede en geluk en intimiteit. Er heerst een verstillings die niets passief heeft, maar die juist iets krachtigs en haast onschendbaars uitstraalt. Daarom mag deze intimiteit ook gezien worden. De man grijpt niet, zijn gebaar bevestigt. Hij heerst niet, maar beaamt. Van o b sceniteit valt niets te bespeuren. Toch zou ieder ander die zo'n gebaar bij deze vrouw zou maken, stiekem of openbaar, van een ongewenste intimiteit beschuldigd kunnen worden. En de vrouw? Zij kijkt de ruimte in. Ze lijkt in zichzelf gekeerd, maar zonder enige benauwenis. Ze wordt bevestigd en dat geeft ruimte. ook innerlijke ruimte.

Ik denk dat het bovenstaande iets duidelijk maakt over schroom. Ik waag me niet aan een definitie. Bovendien hebben definities ook hun beperkingen. Maar in elk geval heeft schroom hier iets te maken met respect en erkenning; in daarnaast met intimiteit die past bij de situatie, met genormeerde intimi-

teit. De schroom op het doek van Rembrandt heeft niets opgelegds, ze komt van binnenuit. Ze heeft iets zelfbewusts, in tweërlei zin. Ze is zich van zichzelf bewust, als een bewustzijn van grenzen: men kan met de ander maar niet doen wat men wil. En ze heeft ook iets zelfbewusts. Want bij alle breekbaarheid heeft ze iets onaantastbaars, anderen kunnen er niet tussen komen.

Laten we nog eens wat verder nadenken over die twee termen, respect en intimiteit. Het bijzondere en kenmerkende van de schroom is dat ze duidelijk maakt dat die twee niet zonder elkaar kunnen. Respect en besef van intimiteit komen samen in het gedrag van hem of haar die schroom toont. Schroom heeft vandaag een veel negatievere klank. De jongen is beschroomd, hij durft niet zo goed, hij is verlegen en geremd. Zijn bedeesdheid is uit de tijd. Schroom duidt tegenwoordig bijna per definitie op een teveel van iets, op angstvalligheid. Liever zeggen we dat we iets zonder schroom doen, dat we onbeschroomd op iemand af stappen. Schroom wordt ook geassocieerd met preutsheid, met overdreven remmingen op het lichamelijke en erotische vlak.

Al die associaties gaan voorbij aan de schroom die haast tastbaar aanwezig is in het meesterwerk van Rembrandt. De schroom die daar zichtbaar wordt, kennen we vandaag bijna niet meer. En dat heeft alles te maken met het uiteenvallen van wat samen zou moeten gaan: respect en (genormeerde) intimiteit. Respect is vandaag respect zonder intimiteit. Het is een verjuridiseerd

begrip. **Het** is geen innerlijk respect, maar iets **externs**. Bet betekent dat je je aan regels houdt, aan gedragscodes, opgesteld door commissies met deskundigen. ik spreek geen kwaad **over** regels, noch over het recht. Recht en regels geven de kaders aan waarbinnen respect kan gedijsen. Toch zijn ze **geen** garantie voor veiligheidsen respect. Ik blijf maar **even** dicht bij eigen huis. De **nieuwe** regelgeving inzake de **geneeskundige** behandeling heeft de gezondheidszorg nauwelijks veiliger **gemaakt**. Soms sluipet er een angstvalligheid in het gedrag van artsen waardoor aan de patiënt juist geen recht wordt gedaan. Dan **wordt er niet meer** doorgevraagd, de confrontatie wordt vermeden, men houdt zich aan de letter van het contract. Als respect **niet** van binnen uit komt, wordt de ongebondenheid wel bedwongen, **maar** nog steeds **gevoeld**. Ze is dan eigenlijk **ook** geen respect meer, maar uiterlijke vorm. Ze ontkent dat waar ze in naam voor staat.

Iets dergelijks geldt ook voor de **tweede** term, intimiteit. Intimiteit zonder respect, zonder erkenning en bevestiging van de **ander**, houdt op **intimiteit** te **zijn**. Ze is de schaamte voorbij. Ze kent geen grenzen. Ze toont open en bloot wat kwetsbaar is en lacht daar om: doe niet **zo** preuts, 't moet toch kunnen, we leven toch in een andere tijd. **Intimiteit** zonder respect laat anderen delen in dat **wat** geëtaled kan worden: **kijk maar, voel maar, ga je gang**. Maar echte intimiteit laat zich niet etaleren. Het knappe van Rembrandt is dat **hij** dat laat zien. Hij **maakt** zichtbaar dat de **kern** van de intimiteit zich aan het zicht onttrekt. Die intimiteit is er, voelbaar, haast tastbaar, maar **toch** niet grijpbaar. Ze wordt niet geëtaled, ze ligt niet te **grabbelen**, de **ander** blijft er **buiten**, het is iets van die **twee**, en daarom is ze toch ook **weer** onmededeelbaren onaanastbaar – en blijf je er, net als **Van Gogh**, geboeid naar kijken.

Misschien **rek** ik de betekenis van

de **term** schroom **hiermee** te veel op en associeer ik haar **teveel** met innerlijke kracht. Schroom heeft inderdaad iets **ingehoudens**. Schroom is **ook** niet het enige dat bij Rembrandt zichtbaar wordt. We **zien ook** een bijna grenzeloos vertrouwen. En blijdschap. **Laat** ik daarom nog op een andere manier proberen te zeggen waar het me om gaat. Behoedzaamheid in de onderlinge omgang is een groot goed. Maar met die **behoedzaamheid** kan het twee kanten op gaan, net d s met schroom. Ze kan **teveel** gekleurd worden door innerlijke **onzekerheid**, angst en schuld. **Dan** klemmen we ons vast aan regels, **procedures** en codes. Behoedzaamheid wordt dan angstvalligheid. Die **behoedzaamheid** en dat soort schroom doen de ander te kort. Ze **zijn** in wezen **egocentrisch**: ais ik maar niet over de schreef ga, als ze mij **maar** **niks** kunnen maken. Maar behoedzaamheid kan **ook** gevoed

worden door **vertrouwen** en innerlijke kracht. Dat soort behoedzaamheid is zich van binnen uit bewust van de eigen beperkingen. Het vindt zijn **bron** ook niet in zichzelf, maar **buiten** zichzelf. Ze is gericht op de **ander**, niet om bij de ander wat te halen, maar om met hem of haar wat te delen.

De **schroom** op Rembrandt's schilderij kennen we vandaag nauwelijks **meer**. Dat duidt er op hoe **kwetsbaar** onze onderlinge verhoudingen zijn en hoezeer **christenen** kinderen zijn van hun tijd. **Toch** is het ook merkwaardig, **want** juist **christenen** hebben zoveel te delen en juist zij hebben zoveel grond voor hun vertrouwen. **Laten** we er daarom op uit zijn om ons dat goede innerlijk steeds meer eigen te maken.

C. Brown, J. Kelch & P. van Thiel (1991), *Rembrandt: L. meester en zijn werkplaats. Schilderijen*. Rijksmuseum Amsterdam – Waanders Uitgevers, Zwolle, p. 13.

DVN-Afrikadag

Speciaal voor u komen we dit jaar naar de Afrikadag. Tijdens deze dag hebben we diverse aanbiedingen.

Om te beginnen, we hebben voor deze dag een partij licht beschadigde boeken meegenomen die sterk is afgeprijsd. Ook de aanbieding 3 boeken voor £ 10,00 van bekende auteurs is verkrijgbaar bij onze stand. Natuurlijk ook het Handboek 1996 met nieuwe telefoonnummers, de uitgave 50 jaar Handboek, de PP-serie, de zojuist verschenen titels en nog véél meer.

Wij demonstreren tenslotte onze bekende computer-programma's: Personen uit de Bijbel, Bijbelse Kernwoorden en de NBG-module. Deze zijn bovendien tegen een gereduceerd tarief verkrijgbaar.

We hopen u dan ook te mogen verwelkomen op zaterdag 18 mei a.s. op de DVN-Afrikadag (Openlucht-museum in Berg en Dal bij Nijmegen).

Oosterbaan & Le Cointre B.V.

Postbus 25 – 4460 AA Goes – Tel. 0113-215591

'WAAR ZIJN JULLIE MEE BEZIG?'

Peter H. van der Laan

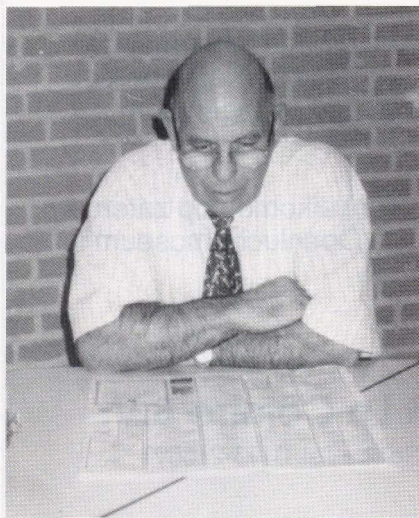
Synode-impressies

Een nieuw behangetje

Met het voorjaar in het hoofd krijg je zin aan iets nieuws. De buitenwereld wordt nieuw aangekleed, dus moet daar binnenshuis ook iets van terug te vinden zijn. Vroeger begon je dan aan de grote schoonmaak. Vandaag kiezen we liever voor een nieuw behangetje. Zoiets lijkt makkelijker als je de folders moet geloven. Maar als je er aan begint dan maak je eerst een hoop rommel. Het oude behang afstomen. Gaten in de muur plamuren en opschuren. En komt dan iemand kijken, dan krijg je te horen: 'Wat een vreselijke bende zeg! Waar ben jij mee bezig?!' En ieder kent het antwoord al: eerst moet je rommel maken, wil het weer wat toonbaar worden.

Synodaal rommel maken

Wat we op de synode aan het doen zijn, is voor buitenstanders niet zo erg doorzichtig. 'Jullie maken er maar een rommeltje van' kreeg ik te horen. Of nog sterker: 'waar zijn jullie eigenlijk mee bezig?!' Die vraag stellen we onszelf ook geregeld. En dan op verschillende toon-

hoogten: met verbijstering, met een verzuchting, met boosheid en ook met verlegenheid.

Maar wie zijn bezig? 36 man moeten samen een karwei opknappen – en de meesten hebben het nog nooit eerder gedaan! Daar komt een hoop rommel van...

Toen we aankwamen 5 weken geleden hadden ze wel mooie stapeltjes gemaakt van alle stukken. Ieder kreeg wat mee. Daar zijn we eerst naar gaan kijken, wat aan gaan trekken en er zelf mee gaan stapelen. Dan kregen we soms iets in handen en we dachten hardop: 'Moet dit nu echt?' Ook stonden we tegen een stapel werk aan te kijken en we zeiden: 'Laten we eerst maar eens vragen hoe we hieraan zullen beginnen. Straks zijn we een eind op weg, en dan kunnen we misschien alles opnieuw doen'. Als je met veel trots de eerste behangstroken op de muur hebt zitten en ze zeggen dan dat je het patroon helemaal verkeerd hebt geplakt, dan baal je. Met onervaren behangers maak je meer fouten en het duurt langer voor het werk echt op gang komt. Wij moeten kerkelijke zaken goed afhandelen. Maar hoe behandel je een anonieme reactie? Wat doe je met een brief? Hoe pak je een bezwaarschrift aan? En dat grote karwei van het rapport erediens? Het ploegje dat moet voorbereiden zegt tegen elkaar: Straks zijn we aan het werk gegaan en dan zegt de vergadering dat we nooit zo hadden moeten beginnen.. Eerst maar eens vragen dus... Een ander roept: 'Ja maar daar begin ik niet eens aan! Zo mogen we dat helemaal niet aanpakken!'

Vandaar dat in deze weken de vraag nogal eens hardop gesteld wordt: is dit wel ontvankelijk, kunnen en mogen we dit gaan behandelen?'

Oefenen en inwerken

Bij landelijke verkiezingen is het voor de kleinere gemeenten een sport om als eerste met de uitslag te komen. Tussen de commissies op de synode is er de eerste weken ook een sportieve rivaliteit merkbaar. Wie levert het eerst een concept-besluit af?

Natuurlijk is het allereerste besluit serieus genomen.

Toch had de besluitvorming ook iets van een rollenspel. De rapporteur treedt op. Dan luidt de voorzitter de eerste ronde in. Sprekers geven zich op en draaien hun praatje af. De rapporteur krijgt gelegenheid tot beantwoording en de commissievoorzitter vult aan. Dan gaat de tweede ronde van start. Nu is het tijd om wijzigingen (amendementen) voor te stellen. Je moet wel iemand hebben die je steunt, anders kun je je voorstel niet wel vergeten. Ook moet je je voorstel keurig op een kladpapiertje zetten, waarvan de voorzitter een stapel onder handbereik heeft liggen. Na de tweede ronde wordt het stemmen. De indieners van amendementen zijn tevreden als toch een paar van hun ideeën het hebben gehaald. De rapporteurs zijn commissie zijn tevreden als hun concept-besluit het heeft gehaald. Een rollenspel. De spelregels moet je leren. Dat went alleen door het echt te oefenen. Pas als je ze beheerst kun je ook echt zaken doen. Die zaken lijken soms heel simpel, maar elk verdient een zorgvuldige behandeling. Zoals die brief van een echtpaar dat zich had gestoten aan de opdracht van de vorige synode om de liturgie te gaan bestuderen. 'Er is in de kerken een brede liturgische bezinning op gang gekomen' had de GS Ommen gesteld. Maar het

gaat bij de eredienst toch niet om hoeveel mensen in de **kerk** iets vinden? We moeten vragen wat de Here wil. Zo dachten de broeder en de zuster hardop in hun brief. Ze maakten **een** bekende tegenstelling maar dachten ook in een onjuist dilemma. Da vonden **we** tenminste als vergadering. We gaven de broeder en de zuster als **antwoord**: '**&** wil van de Here mag **ook** gezocht worden in de weg van de brede **bezinning**'. Daar waren **we** het allemaal over eens. Want zo werken we immers zelf dagelijks als synode?

Er was ook een broeder die ontdekte dat **op** zijn classis soms predikanten, die daar aanwezig zijn als adviseurs zonder stemrecht, toch bij toerbeurt **bestuurswerk** verrichten. Volgens hem kon dat niet. Toen hij in eerste instantie geen bevredigend antwoord kreeg beriep hij zich maar op de generale synode. Hem **heeft** de synode geantwoord dat hij de **zaak** van het **classisreglement** eerst maar eens moest doorpraten in de **classis-kring**, maar dat de synode **niet** blij is dat hij voorbarig beslag legt op de kostbare tijd van de afgevaardigden.

Een broeder legt zo'n zaak op tafel. Zijn brief moet **behandeld** worden. Dat is **voorwerk**, en voorwerk oogt niet geweldig. Het wordt **ook** niet altijd in **dank** **afgenomen**.

Meer interesse kreeg de broeder, die oog eens wilde terugkomen op de afwijzing van de Open Brief d.d. 31.10.1966 op de **synode** van Amersfoort-1967. Volgens hem wa-

ren er sinds de reacties op de leer van ds. Hoorn ontwikkelingen in onze kerken aanwijsbaar, die een gedeelteeijkeherziening van de Open Brief-veroordeling mogelijk maakten. Ook van zijn verzoek heeft de synode gezegd dat het onontvankelijk is. De broeder **zou**, om **deze** zaak na zoveel jaren opnieuw aan te kaarten, eerst de weg van de kerkeraad, classis en particuliere synode moeten gaan.

Wrijving en samenwerking

Een paar keer schreef ik: 'de synode **besloot**'. Dat klinkt net alsof in de vergadering alle mannen als uit één mond een beslissing namen. Uiteindelijk loopt het daar altijd wel op uit. Zo werkt het met een kerkelijke vergadering. En **voor** de meeste besluiten is er ook brede overeenstemming. Maar zo'n **gezamenlijke** beslissing wordt **wel** voorbereid **door** veel verschil van **mening**. Spottend heet het wel dat als je tien **gereformeerden** bij elkaar zet, je ook tien kerken krijgt. Wij met elkaar als 36 gereformeerde mannen **zijn** natuurlijk ook allemaal even eigenwijs.

Bij de voorbespreking in de commissies doen we **ons** best naar elkaar te luisteren. Vaak laten **we** **ons** overtuigen en **komen** we **er** **samen** uit. Maar soms zet je ook je **zin** door. Of je hebt het gevoel dat je **toch** tegen je zin wat hebt ingeleverd. Onbedoeld wordt er toch gemanipuleerd. En onbewust probeer je dan later **toch** wat **terug** te winnen. Zo werkt dat.

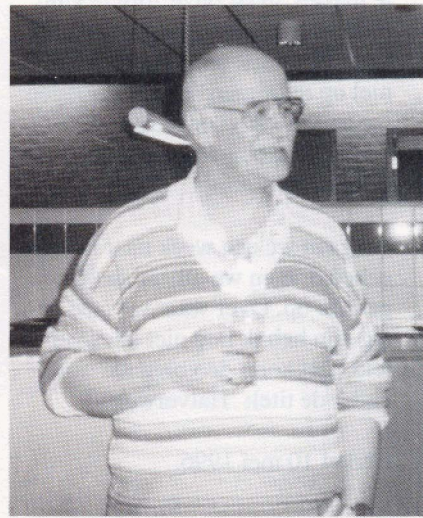
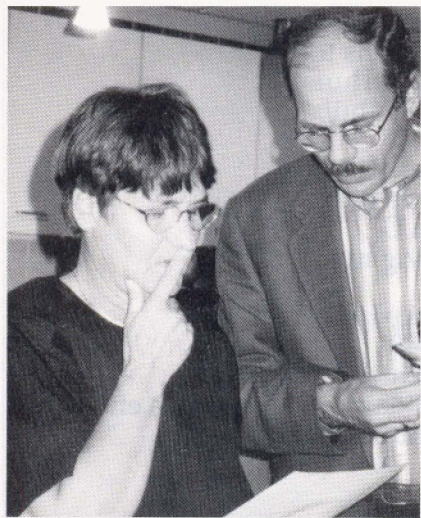
Zo werkt het niet **alleen** in de **kleine** kring **van** de commissies maar **ook** in de voltallige vergadering. Dan is er minder gelegenheid om zorgvuldig met elkaars gevoelens om te gaan. Er wordt toch **makkelijk** iets gesuggereerd, of teveel gezegd, of **gewoon** **gezeurd**. **En** dan hoor je later bij het koffiedrinken: 'Nou als dat de manier is waarop de broeders met **kerkmensen** omgaan, dan **ben** ik **weg**!' Of in de vergadering klinkt het: 'in dit klimaat van verdoken verwijten **kan** ik **moeilijk** spreken'. Soms moet de **voorzitter** dan ingrijpen.

Foto's en tekst: R. ter Beek

Dankzij een **heel** legertje hulptroepen loopt 'Berkel' als een trein. Op de **foto** **'seen** paar sleutelfiguren.

Links zien we een bovenaanzicht van br. G.W. Gravensteijn, koster. Hij **leest** d8 krant. Zo ziet een synodelid hem **zeiden**. Als de synode stopt met vergaderen, komt hij in actie. Hij zorgt met zijn staf voor verse komkommer, koffie, pepermunt, **thee**, **brood**, een **aperitief**. Met een bel opent en **scharst** hij de **pauzes**. In het midden staat U. J. Lok-Hordijk, een van de **zusters** van het secretariaat of de administratie. Typen, printen, versturen, regelen, **de hele** synode gaaf over haar scherm. Dankzij **de zusters** van de administratie heeft ds. C. van den Berg, de scriba, nu minstens twee rechterhanden. Hier bekijkt ze misschien wel huwelijksformulier 3. 1+ Rechts staat br. C. Wiegel, de systeembeheerder. in alle kamers staan **computers**. Die zijn in een netwerk ('bronnnet') **aan** elkaar **gekoppeld**. De centrale computer en de **printer** staan in de administratie-kamer. Daar rif hij als **de spln h** hetsynode-netwerk. Als **er** iets vastloopt krijgt hij het met (alt) (tab) **weer** op gang, **of anders** met (alt) (enter) en als ook dat niet helpt dan maar met de reset-knop. Hier staat hij zo te zien zelf in de **reset-stand**.

Na vijf weken samen **werken** denken de eerste irritaties op. De tijd dat ieder zijn eigen stukken **persoonlijk** voorbereide is bijna voorbij. Nu komt het op de gezamenlijke **meningsvorming** aan. Er moeten beslissingen vallen. Dat zet druk

op de gesprekken. Na vijf weken dagelijkse omgang gaan **ook** persoonlijke verschillen een rol spelen. **Dan** knettert het **soms** even. Maar later zie je ook dat de kemp-hanen elkaar **weer** opzoeken. Onder het **eten** wordt veel bijgepraat. En in het **bestuursoverleg** met de commissievoorzitters is de **vergaderstijl** doorgesproken. Het resultaat was meteen voelbaar. Bij een volgende **bespreking** zei een **rapporteur**: 'ik sta **open** voor de **aangegeven** **korrektie**'. De **voorzitter** gaf even tijd **voor** overleg. **Tegenstanders** zochten **elkaar op**. En het **resultaat was een besluit** waar ieder zich in kon vinden. De opluchting was voelbaar en we konden samen danken.

Gebedsgemeenschap

Voorzitter ds. Boersma heeft bij zijn aantreden **gesteld** dat de synode niet alleen een werkgemeenschap maar ook **een** **gebedsgemeenschap** is. We bidden **vaak**. Bij het **eten** gaan de ouderlingen **voor** (als voorbeeld van huisvaders?) en de dagsluiting wordt bij toerbeurt verzorgd door alle afgevaardigden. Maar 's morgens gaat de voorzitter zelf **voor in** gebed. **Dan** heeft hij vooraf naar de **agenda** gekeken. Hij heeft de krant gelezen. Hij denkt ook aan de **kalender**, aan jubilea en verjaardagen. in **zijn** gebed en **voorbede** neemt hij **ons mee** naar de Heere. We mogen het allemaal bij onze God neerleggen en doen dat ook. Dat geeft rust om ons niet bezorgd te **maken**, maar onze zorg **te** kunnen **geven** aan wat ons echt **aangaat**. Het **geeft ook** ruimte om **rammel op te ruimen**: in gebed vragen we vergeving **voor** fouten, **vrede** bij aanvaarding en **verwerking** van de besluitvorming.

Nu gaan **we** een week naar huis. in **gebed dragen** we elkaar aan Gods **genade** op. **Over** waar we mee **bi**g zijn heb ik nog niet alles verteld. Dat **komt** de volgende **week** onder de titel: 'Halverwege?'

Berkel 10 mei 1996.

Wees nu ten volle overtuigd

Wees nu ten volle overtuigd:
de Heer vaart op **met** groot gejuich.
Wij loven Hem, wij loven Hem,
wij loven Hem met blijde stem.

Er klinkt bazuïngeschal alom
als Christus in **de hemel komt**.
De hoogste **kringen** staan gereed
met hoogste eer - om wat Hij deed.

Hij redt **ons** uit de diepste nood:
de zonde, Satan en de dood
verliezen hun betekenis
door God die **Zoon des mensen is**.

Hij draagt zijn bloed de hemel in,
Hij is **de mens van** het begin
die droeg het kruis, naar Vaders raad,
zodat de hemel opengaat.

Ons **vlees en** bloed in heerlijkheid
is **Christus** die nu voor ons pleit,
die staat op zijn volbrachte werk;
in Christus staat een christen sterk.

Hij **zendt** de Geest die levend maakt,
ons hart wordt door Hem aangeraakt
en met het **Goddelijk woord gevoed**,
dat in geloof ons groeien doet.

Zo erven wij het koninkrijk,
in **plans** aan engelen gelijk;
zij loven Hem, zij loven Hem,
zij loven Hem met blijde stem.

O Vader, God van **eeuwigheid**,
U zij de hoogste lof **bereid**,
daar Gij uw Zoon ter wereld zond
als **liefdewoord** van uw verbond.

O Jezus Christus, **Zoon van God**,
wij danken U, Gij voert ons tot
de vreugde van het Vaderhuis,
wij vinden woning **bij U thuis**.

Heilige Geest, die waarheid zijt,
wees onze trooster in de tijd.
Wij loven U, wij loven U,
wij loven U voor eeuwig **nu**.

Nun freut euch, Gottes Kinder all'
Erasmus Alberus - 1549
Herdichting Ria Borkent - 1995
Lied voor hemelvaartsdag - gezien lengte en
structuur geschikt voor beurtzang

M

meegelezen

Toeëigening van het heil

Prof. dr. W. van 't Spijker schrijft in *De Wakker* van 19 april jl. over de rapporten die de Gereformeerde en de Christelijke Gereformeerde deputaten hebben geschreven over de zaken waarover zij met elkaar in gesprek waren. Zij komen aan de orde op de synodes, maar verdienen ook binnen de kerken de aandacht:

De komende synode van de Gereformeerde Kerken zal de rapporten behandelen die het deputaten-gesprek **raken** zoals dit tussen hun en onze afgevaardigden is gevoerd. Er is op dit moment, zo lijkt het, iets gaande tussen de kerken. Onze synode heeft daarover positieve uitspraken **gedaan**. Die moeten in de praktijk van **verdergaande** gesprekken in hun **betekenis** nog blijken, mals het vanzelf ook van belang is, **hoe** het rapport van de **gereformeerde** deputaten op hun synode wordt ontvangen.

Daarover kan men speculeren, omdat er in de **ook** nogal gevarieerde **binnenkerkelijk** gereformeerde ('vrijgemaakte') **pers**, verschillend wordt geoordeeld over de onderhavige kwesties.
(..)

We hebben met het Woord te maken

Tegenover de stelling dat men zich niet moet vervreemden van de eigen mensen, **zou** men met kracht, en aan alle dingen voorafgaand, moeten wijzen op de noodzaak om zich niet te verwijderen van het Woord van God.

En men zou zich evenmin moeten losmaken van de eigen omstandigheden. In eigen kerken zou veel meer bekendheid gegeven moeten

worden aan de nota die **onze** deputaten **hebben geschreven** over de 'toeëigening van het heil'. Waarom verdwijnt zo'n **stuk** in het **kerkenraadsarchief**, **zonder** gelezen, besproken en in **zijn** gevolgtrekkingen doordacht te worden. Wie dit **stuk** van onze deputaten leest, **kan** zich herinneren dat het tot stand is gekomen als een bezinningsnota in eigen kerken.

Wannéer men in eigen kerken dat **stuk zou laten vernienigvuldigen** en men zou mogen hopen **dat** het bestudeerd werd, dan zou het in eigen kerken op een goede manier **kunnen** werken. De belangrijkste zaken uit het Woord van God, wals deze in de belijdenis **zijn** uitgedrukt, zouden dan aan de orde komen.

Maar wanneer men daarenboven de **moeite** zou nemen om het rapport van de deputaten van de Gereformeerde Kerken ('gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken', deel II, uitgave De Vuurbaak, Barneveld) er naast te leggen, en even intensief te bestuderen, dan zou ieder moeten zeggen: het is een voortreffelijk rapport.

Het gaat op de zaken **voorwaar** niet minder diep in dan eigen deputaten **hebben** gedaan. Het gaat zelfs hier en daar nog een stap verder en het stelt de prediking aan de orde op een zeer bevredigende manier. Beide rapporten zouden ineengeschoven **kunnen** worden en **men zou** geen vierde **belijdenisgeschrift** hebben, **maar wél** een notitie waarvan ieder zou zeggen: hadden we **dát** maar in onze kerken.

Ik **bedoel** eigenlijk niets anders dan dat de onderwerpen die wij 'naar buiten' bespreken, in het binnenkerkelijk **gesprek** mogelijk nog **noodzakelijker zijn**.

Onze arme kerken liggen bloot voor een verdeeldheid op wezenlijke punten. De gesprekken zouden naar binnen net zo krachtig **moeten** zijn als die **naar** buiten, indien niet nóg intensiever. Wij zijn er, zo **lijkt** het mij toe, ondanks alle ophef, niet in geslaagd om een wezenlijke en beginselvaste toenadering te bereiken binnen eigen gelederen. Ik spreek nu alleen nog **maar** over de kwesties die met de 'toeëigening' van het heil samenhangen en **zwijs** nog **maar over** de kerk, als punt van de belijdenis. Ik **bedoel** dan onze eigen **geloofsbelijdenis**, de Nederlandse!

Op het punt van de **kerk** hebben wij met die belijdeniseen voorzichtig verdrag gesloten, 'door de noodzaak gedwongen' (*necessitate coacta*, zoals 't in het voor 't kerkvolk door de deputaten **gehanteerde** onverstaaenbare **Latijn** heet).

Wij **zijn** er niet in geslaagd om **KERK** te zijn. Wij vormen een wilkeurig **bijgebrachte** verzameling van groepen (een conglomeratie **noemt** men **dat**), die eik voor zich roept: wij zijn het en wij hebben het en wij bewaren het. Is dat ooit de bedoeling geweest? Wanneer was dat christelijk gereformeerd?

Een nieuwe belijdende kerk in Duitsland?

In de Duitse Evangelische Kerken is de laatste tijd veel beroering rond de vraag of de **kerk** ook andere samenlevingsvormen dan het huwelijk, **ook** die van **paren** van hetzelfde geslacht, **moet** inzegenen. **Kun** je blijven in **een** volkskerk waarin die de kerkelijke **lijn** wordt? Het Evangelische maandblad *Licht und Leben*/Der Feste Grund van

april, **brengt** het bericht dat de groepering **Evangelischer Aufbruch Mittelrhein (EAM)** uit Bonn plannen maakt voor het **stichten van** een nieuwe belijdende kerk.

Dit zou nodig zijn, omdat **vooral** in het Rijnland de leiding **van de kerk en de synode** niet meer op basis van Bijbel en belijdeniszouden **staan**. Daarmee zouden zij niet langer meer het recht hebben de kerk te leiden, **zo** werd gesteld op de ledenvergadering van de EAM op 19 **januari** in Neuwied. Dit werd onderbouwd met verwijzing naar de **jongste** handreiking van de Evangelische Kerk in het Rijnland **Sexualiteit en samenlevingsvormen**. De EAM zie dit **stuk** als het **definitieve ethische bankroet** van de Rijnlandse kerk, die 3,2 miljoen leden heeft.

(...)

De handreiking, die de komende twee jaar in de kerkelijke gemeenten besproken moet worden, spreekt zich uit voor inzegening van niet-echtelijke samenlevingsvormen, **ook van paren van hetzelfde geslacht**.

De EAM kondigt de stichting van **een belijdende gemeente Neuwied** aan, die zich zou zien als gemeente **van de ware evangelische kerk in het spoor van** de Reformatie. Zij moet voorzien in de **behoefte** aan **kerkdiensten** die trouw zijn aan de Bijbel en de belijdenis in de regio Koblenz/Neuwied. Bij deze belijdende gemeente zouden zich zowel leden van de **Rijnlandse kerk** als uitgetreden kunnen aansluiten. Ze zou echter geen vrije kerk zijn. De kerkdiensten moeten in de eerste plaats verzorgd **worden door** emeritus-predikanten **en geestelijken** uit de **kring** van rond 100 predikanten die **door de Rijnlandse kerk** op wachtgeld gesteld zijn.

Ook de Evangelisch-Lutherse Kerk in het Noordelijk **Elbegebied** heeft een soortgelijke handreiking **gepubliceerd**, waarin traditionele bijbelse en ethische standpunten **op het spel worden** gezet, schrijft het blad. Groeperingen

die bij Bijbel en belijdenis **willen** blijven, uiten scherpe kritiek. Daarnaast worden initiatieven ontplooid pro huwelijk en gezin. Van het stichten van een nieuwe belijdende kerk is hier echter nog geen sprake.

Welke waarden in Europa?

De tweede man van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA, dr. **C.J. Klop** bespreekt in **In de Waagschaal** van 27 april jl. de vraag **hoe de Europese Unie er straks uit zal zien**. Binnenkort wordt er in **Palermo een conferentie** gehouden van de lidstaten, **vooral over een aantal technische kwesties**. **Maar** er speelt meer.

In dit artikel wil ik de conferentie daarom van een andere zijde **benaderen dan deze officiële agenda**. **Onder deze agenda** ligt de **vraag welke identiteit de Europese Unie na de eeuwwisseling zal aannemen**. Blijft dat 'een economische reus, een sociaal lichtgewicht, een politieke dwerg en een militaire worm', zoals **Mark Eyskens** het zo treffend heeft **uitgedrukt**? Of bepalen de waarden **waarop Europa óók** gestoeld kan zijn, een politieke structuur, die vrede, veiligheid, duurzaamheid en solidariteit **tussen de Europese volken** mogelijk zal maken? En welke rol spelen het christelijk geloof en de **kerken bij de vorming van deze 'ziel van Eu-**

Uw kerkgebouw is toch wel bij Donatus verzekerd?

100% zekerheid

Als brand-, storm- of andere

schade dreigt, is het maar het beste als uw kerkelijke eigendommen bij Donatus zijn verzekerd. Gewoon, omdat Donatus in de praktijk bewijst er te zijn wanneer Donatus het meeste nodig is. Bij calamiteiten van welke omvang en aard dan ook. Op basis van maar gesneden voorwaarden.

50% premierestitutie

Bovendien is kiezen voor Donatus k i e m voor verantwoorde bestedingen. Jaarlijks wordt de winst van Donatus in de vorm van premierestitutie terug betaald. In de afgelopen 10 jaar bedroeg deze premierestitutie gemiddeld maar liefst 50%!

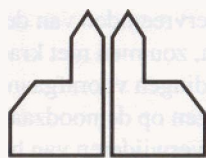
Samen sterk.

Donatus is een onderlinge

verzekeringmaatschappij. En dat betekent dat de leden samen de kracht van Donatus bepalen. Een gemeenschapsgedachte die er inmiddels toe heeft geleid, dat er ruim 75% van alle kerkgebouwen in Nederland bij Donatus is verzekerd.

Wik u meer weten?

Vraag dan om een persoonlijk gesprek met één van onze adviseurs. Ook als u nu nog elders bent verzekerd.

donatus

Vertrouwd verzekerd.

O.V.M. Donatus u.a., Postbus 5055, 5201 GB 's-Hertogenbosch, tel. 073-612 21 66

ropa'? Om over die vragen iets te zeggen, begin ik bij een toespraak die de Hervormde theoloog **Adriaan Geense** in 1990 in Parijs heeft gehouden, over een protestantse **theologische waardering** van de **waarden van Europa**.

Europa: wat zijn haar waarden theologisch waard?

Onder die titel sprak **Geense** (1931-1994), in leven achtereenvolgens **Hervormd** predikant en hoogleraar in Groningen en **Genève**, voor het *département évangélique français d'action apostolique*. 'Voor het volk van God is het goed een ogenblik stil te staan om **na** te denken alvorens een nieuw land binnen te gaan', zei hij bij die gelegenheid. En, refererend aan *Deuteronomium* 6: **10-13** en 17-21: 'Zal dat het beloofde land zijn? En zo ja, op welke voorwaarden?' De exodus had immers tot doel de vestiging in het beloofde land, waar de vrijheid, die de grondslag is van het bestaan van het **volk**, moet dienen tot opbouw van het **sociale** leven volgens Gods beloften en geboden.

In de Franse **kringen waar Geense** sprak, gaan **sommigen** er prat op dat het protestantisme voor het sociale leven belangrijke **waarden** heeft opgeleverd die **ook voor** de Europese samenleving van **betekenis** wuden **kunnen** zijn: het individualisme, de ondernemingsgeest, de democratie, de **moed** om risico's te nemen in de concurrentiestrijd, geen bevoogding door de clemens van het openbare leven, de republikeinse **staatsvorm**, de eerbied voor de rechtsstaat en de burgerrechten. Maar, zegt **Geense**, hoe zou de **theoloog** die waarden moeten evalueren? Na de val van de Muur ligt plots de hele Europese geschiedenis weer open **en** niet alleen die van het **Westeuropese** kapitalisme. En die geschiedenis is geweldig tweeslachtig. Er zijn grote verworvenheden op cultureel, wetenschappelijk en politiek gebied, maar er is ook een Europese geschiedenis vol eindeloos geweld. Europa is niet alleen synoniem met

het **zoeken** naar menselijke waardigheid, vrijheid **en** sociale gerechtigheid, maar **ook** met koloniale expansie, **slavernij**, racisme, discriminatie, economische uitbuiting, culturele overheersing en ecologische onverantwoordelijkheid. Als men over de waarden wil spreken, dan moet men spreken over verkwanselde en vergeten **waarden** in alle Europese landen. Vanuit dat gezichtspunt lijkt Europa eerder het werkterrein **voor** een **heel** nieuw en verrassend pardon van God, **dan een** terrein voor **verklaring** van waarden.

Opmerkelijk genoeg prefereert **Geense** voor zijn **nieuwe** Europa de term 'markt', **óók** als het gaat om de discussie over de waarden. Het begrip '**markt**' impliceert **voor** hem een gemeenschappelijke plaats **waar men** samenkomt, om vervolgens **weer** naar zijn **woonplaats** terug te **keren**. **En dat laatste** acht hij nodig, 'want wij zullen **ons** met zeer verschillende deelnemers op die markt bevinden. Er zullen zeker enkele protestanten zijn die hun waarden op die gemeenschappelijke markt inbrengen, **maar** er zullen nog veel meer katholieken **en** orthodoxen zijn. Er zal de **Islam** zijn, New Age, rechts-radicalen **en** racisten. En tenslotte de grote massa's geseculariseerde mensen die op geen enkele prikkel **meer** reageren, behalve op **die** van de **consumptie** en het amusement'. Als er geen sprake is van 'onder ons' te zijn, uitdrukkend met hen die **onze** overtuigingen en waarden delen, dan kan **men** nu al de eerste voorwaarde **voor** die markt formuleren, aldus **Geense**: **hij** moet vrij zijn. Alle stromingen zullen **toegang** moeten hebben om hun waarden aan te bieden **en allen** zullen toegang moeten hebben tot de producten die op die markt verhandeld worden. In plaats van een gewapend machtsevenwicht, **zal er een** geestelijk evenwicht moeten komen in Europa. Daartoe is het nodig dat de dragers van de tradities zich **uitspreken**, dat zij zeggen wat zij **denken te kunnen** inbrengen om dat vervolgens

bloot te stellen aan de krachtsverhoudingen op die open markt. Protestant wuden, alvorens zij die **Europese** markt van waarden betreden, hun opvattingen nog eens tegen het licht van de Reformatie moeten houden, **zeft** **Geense**. Het licht van de rechtvaardiging door God van de zondige mens: '**een** gerechtigheid die niet **distributief**, maar reddend, bevrijdend is en waarvan **Over de vrijheid van een** christenmens de Magna Charta blijft'. We **kunnen** niet volstaan met een **Erasmiaanse** vrijheid, met een positieve verwachting van de vrije menselijke wil die uit zichzelf God gehoorzaamt. Alleen in de bevrijding die Christus gegeven heeft, **wordt** deze vrijheid hersteld. De werkelijke vrijheid is niet door de Europese cultuur voortgebracht, maar in Palestina geboren, op Golgotha.
(...)

Deze christelijke vrijheid is, aldus **Geense**, de bijdrage van **de** protestanten aan de Europese cultuur, hoe klein de minderheid ook zal zijn die zij zullen vormen op de **grote** vrije **markt** van waarden die Europa zal zijn. Laten zij zich niet schamen om met die waarde voor de **dag te komen**.

UIT DE KERKEN

Beroepen te Middelburg: A. Buur-
sema te Breda en Almkerk-Wer-
kendam; te Oldehove: H. Pathuis te
Urk.

Aangenomen naar Wezep: P.M.
de Wit te Gouda.

Intrede

Eindhoven – Op zondag 12 mei jl.
deed ds. J.B. de Rijke te Middelhar-
nis intrede in de gemeente te Eind-
hoven. In de morgendienst, die om
10.30 uur aanving, werd hij door
ds. G.F. Overweg te Vrouwenpol-
der in het ambt bevestigd en in de
middagdienst, die om 16.15 uur
aanving, deed hij intrede.
Beide diensten werden gehouden
in de Jacobuskerk.

Nieuw adres ds. De Rijke: Orion-
straat 5, 5632 DA Eindhoven, ☎
(040) 241 28 52.

Persbericht

**De Generale Synode van De Gere-
formeerde Kerken in Nederland**
van Berkel en Rodenrijs 1996,
heeft in haar zitting van woensdag
8 mei 1996 benoemd tot universi-
tair docent aan de Theologische
Universiteit van De Gereformeerde
Kerken in Nederland, gevestigd te
Kampen, om onderwijs te geven in
de ambtelijke vakken: drs. P.W.
van de Kamp te Groningen.

Persbericht

Predikantencongres
Van 28 tot 30 mei a.s. houdt de pre-
dikantenvereniging haar jaarlijkse
congres in 'De Bron' bij Dalfsen.
Het thema is 'de missionaire ge-
meente'. Sprekers zijn ds. J. Kruid-
hof, ds. C.J. Haak en ds. H. Drost.
Aanmelding geschiedt via het GVI,
Postbus 172, 8000 AD Zwolle.
Voor inlichtingen kan men zich

wenden tot de secretaris: K. Har-
mannij, Marleseweg 17, 7683 PH
Den Ham, ☎ (0546) 67 12 82.

Persbericht

Nieuwsbrief 'INZICHT'
Bibliotheek Bralectah wil d.m.v. de
nieuwsbrief 'INZICHT', die twee
keer per jaar zal verschijnen, men-
sen structureler op de hoogte hou-
den van het werk van Bralectah.
Adres: Postbus 389, 8330 AJ Steen-
wijk.

Adreswijzigingen e.d.

Curaçao * Predikant: A.S. de
Vries, Nestorweg 35, Curaçao, ☎
W 5999 37 68 12 (pag. 25 en 133).
Generale Synode * Quaestor:
D. van Winden, Verveenstraat 26,

25 1 EX Berkel en Rodenrijs (pag.
141)

Grijpskerk * Predikant: P.J. de
Haan (vanaf 1 juni 1996), Platanen-
hage 48, 9501 ZT Stadskanaal, ☎
(0599) 62 16 59 (pag. 15 en 45).

Hoogkerk * Kerkelijk bureau:
I. van Dijken, H.J. Melgersstraat 4,
9744 AK Groningen, ☎ (050)
556 69 34 (pag. 42).

Studentenverenigingen * GSV
Groningen: Inga van Harten, prae-
ses; Arjan Wesseling, abactis; Ri-
chard Doornbosch, fiscus; Michel
Top, assessor I; Marieke Nap, as-
sessor II. Abactiaat: Postbus 2628,
9704 CP, Groningen, ☎ (050)
312 96 20 (pag. 221).

**Theologische Universiteit * Aca-
demische Senaat:** dr. J. Douma
(vanaf 4 juni 1996), Klaver 1,
7772 NX Hardenberg (pag. 13, 152
en 162).

P.L. Los

Van gelijke beweging als wij

– over leren van, omgaan met en
behandelen van mensen zoals
wijzelf zijn –

In deze uitgave, het 24e deeltje van de
serie **Pastoraal Perspectief**, behandelt de
auteur diverse onderwerpen. De auteur,
bekend om zijn heldere en treffende toon-
zetting, belicht onder andere: hypnothera-
pie, valkuilen in de hulpverlening, intoleran-
tie en rouwverwerking.

112 pagina's, ingenaaid, f 16,50

Ook verkrijgbaar bij de boekhandel.

OOSTERBAAN & LE COINTRE B.V.
Postbus 25, 4460 AA Goes, Telefoon 0113-215591

